

[Handelsministeren.]

bestemmelserne for Færøerne på dette punkt; men jeg kan meddele, at hvis en sådan ændring sker, vil ratifikationen automatisk kunne udvides til at omfatte Færøerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Det er meddelt mig, at *Foss* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om Arctic Mining Company A/S. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Foss* har vedkommende gruppe udpeget *Rosing*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 23. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om civilforsvaret.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde [af O. Mathiasen m. fl.].

Mødet hævet kl. 15⁴⁸.

26. møde.

Torsdag den 23. november kl. 13.

Formanden: Det er meddelt mig, at udvalget angående forslag til lov om statens overtagelse af visse udgifter ved offentlig kontrol i forbindelse med udførsel af landbrugsprodukter og forslag til lov om en rapsordning ønsker at afgive mundtlig indstilling ved nævnte lovforslags tredje behandling.

Medlem af folketinget Hanne Budtz har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvorledes vil ministeren sikre, at bestemmelsen i folkepensionslovens § 16 om, at folkepensionen udbetales månedsvis forud, overholdes i de forskellige kommuner?“
Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om civilforsvaret.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 273, fremsættelsen i tidenden sp. 926).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Bjørn Krogh: Det lovforslag, vi har til behandling her i dag, har til hensigt at udbygge og ajourføre den gældende lov om civilforsvaret fra 1949.

På grundlag af den gældende lov er der skabt en civilforsvarsorganisation og et civilforsvar, om hvis arbejde og opbygning den højtærede indenrigsminister i sin redegørelse her i tinget den 2. november gav udførlige oplysninger, ligesom den højtærede minister gjorde rede for, hvilke opgaver der trængte sig på på grund af den stadig hastige udvikling i de nyeste krigsmidler. Der har i de år, der er gået siden den gældende lov blev vedtaget, på en lang række områder fundet en udvikling sted,

[Bjørn Krogh.]

som sammen med den opståede internationale spænding har gjort det ønskeligt at ændre loven og søge på grundlag af de erfaringer, man har indhøstet, siden loven blev vedtaget i 1949, at skabe en civilforsvarslov, som bedre svarer til de krav, nutiden stiller til befolkningens civilbeskyttelse.

Jeg skal ikke her komme ind på alle enkeltheder i det foreliggende lovforslag — dem vil man sikkert få lejlighed til at drøfte i et kommende folketingsudvalg — men skal indskrænke mig til at omtale de mere væsentlige ændringer, som lovforslaget indeholder.

Det er afgjort en forbedring, at det i den nye affattelse af § 1, stk. 2, præciseres, at civilforsvaret også i fredstid kan yde bistand i katastrofetilfælde samt under andre tilsvarende forhold, der gør offentlig indgriben nødvendig.

Det nye stk. 3 i lovens § 5, hvori det pålægges indenrigsministeren at redegøre for de mere betydende foranstaltninger, der gennemføres, over for det folketingsudvalg, som er hjemlet i loven om civilt beredskab, må man hilse med tilfredshed, idet tinget herved altid vil kunne være orienteret om udviklingen inden for civilforsvaret.

Stk. 3. i den nye § 9 om overførelse af værnepligtige, der anvendes til civilt arbejde, til civilforsvaret er en følge af, at love, hvori dette var indeholdt, ophæves ved dette lovforslags vedtagelse. Det skal dog tilføjes, at denne bestemmelse aldrig har været benyttet tvangsmæssigt.

§ 11 drejer sig om en forhøjelse af aldersgrænsen, således at civilforsvaret ved dette forslag kommer på linje med forsvarsordningen med hensyn til forbliven i lægdsrullen indtil det 50. år. Men jeg er af den opfattelse, at denne bestemmelse vil blive praktiseret meget lempeligt over for de årgange, der under krigen gjorde tjeneste i civilforsvaret i lange perioder, og hvoraf der i 1960 blev stillet 5 000 mand til rådighed for civilforsvaret. Jeg henstiller, at man fortsat kun indkalder disse, når det er strengt nødvendigt.

I §§ 16-23 trækker man linjerne op for de opgaver, der påhviler politimestrene og de kommunale myndigheder, idet man søger at begrænse politimestrenes civilforsvars-

mæssige opgaver, da man må forvente, at de politimæssige opgaver i en katastrofesituation vil lægge meget stærkt beslag på politimestrene og de dem underlagte styrker, hvorfor det er foreslået at overføre de mere socialt betonede opgaver til kommunerne.

§ 28 skulle give kommunerne øgede muligheder for at få dækning for deres udgifter i forbindelse med civilforsvaret.

En væsentlig ændring i loven betyder den nye § 31, der indeholder muligheder for indkaldelse af forskellige grupper af værnepligtige til at gøre tjeneste i civilforsvaret. Det drejer sig om værnepligtige, der har trukket frinummer, værnepligtige, der er udskrevet som egnede til hjemmeværnet, men som ikke er indkaldt hertil, og som af forsvarsministeriet overføres til civilforsvaret, og det drejer sig om værnepligtige, der er erklæret for stedse uegnede til tjeneste i forsvaret, hjemmeværnet og civilforsvarskorpset, men hvis helbredstilstand ikke er til hinder for deltagelse i civilforsvaret. Den samme paragraf indeholder ligeledes bestemmelserne for disse værnepligtiges uddannelse og uddannelsestid samt genindkaldelse. Mig forekommer det, at disse bestemmelser er meget rimelige og lempelige.

Baggrunden for denne paragrafs indførelse i loven er også erfaringer, man har indhøstet i de år, loven har virket.

Den gældende lov bygger, bortset fra værnepligtige, der indkaldes til civilforsvarskorpset, stort set på, at de øvrige grene af civilforsvaret får deres personel ad frivillighedens vej. Der har i de forløbne år været udført et stort, dygtigt og påskønnesværdigt arbejde af disse frivillige styrker, både af kvinder og mænd, inden for de forskellige grene af civilforsvaret, men medens man i de første år fik relativt mange frivillige, har tilgangen i de senere år svigtet. Man har i øjeblikket kun ca. 20 000 frivillige, og det skønsmæssige behov ligger for den kommunale hjælpetjeneste i byerne på ca. 70 000-75 000. Man har således kun ca. ¼ af de styrker, der skønnes nødvendige. Man har i de seneste år forsøgt med store hvervekampagner, bl. a. i København, hvor man fik 850 frivillige til den kommunale hjælpetjeneste efter en meget storstilet kampagne, og af disse faldt senere de 300 fra. I 1959 iværksatte man en kampagne i Gentofte, der foruden frivillig

[Bjørn Krogh.]

arbejdskraft kostede 20 000 kr., og man fik 280 frivillige, der senere svandt ind til 150.

På baggrund af dette må man gøre sig klart, at man ikke udelukkende kan bygge de forskellige grene forsvarligt op ved hjælp af frivillige styrker, selv om man selvfølgelig også fremover skal søge at få så stor frivillig islæt i civilforsvaret som muligt, og jeg håber, at de værnepligtige og de frivillige vil kunne finde hinanden i et godt og fornuftigt samarbejde. Derfor er det nødvendigt med den ændring i loven, som § 31 er udtryk for, og selv om den i de første år ikke vil give den helt store tilgang, vil antallet af indkaldte i de følgende år være stigende.

Jeg mener hermed at have omtalt nogle af de væsentlige ændringer, som det foreliggende lovforslag indeholder, og jeg tror, at vi, når forslaget er gennemført, har fået en civilforsvarslov, som på en række betydende punkter er blevet væsentligt forbedret.

Jeg vil endvidere, idet jeg henviser til den højtærede indenrigsministers redegørelse her i tinget den 2. november, udtrykke håbet om, at de i redegørelsen nævnte ønsker fra civilforsvarsstyrelsen om særlige bevillinger til nye offentlige beskyttelsesrum, til forbedring af de bestående og tilskud til private beskyttelsesrum, bedre varslingsstjeneste og materielanskaffelser m. v. må kunne imødekommes så hurtigt og i så stort omfang som muligt.

Til slut vil jeg blot sige, at det er jo ikke med glæde, vi nu skal udvide civilforsvarslovgivningen. Vi havde vel allerhelst set, at en sådan lovgivning ikke var nødvendig, men som forholdene er ude i verden med den stadig spændte internationale situation, er en sådan lovgivning nødvendig, og jeg skal derfor på mit partis vegne tilsige vor medvirken til en hurtig og velvillig behandling af det foreliggende lovforslag.

Vagn Bro: Det foreliggende forslag til lov om ændringer i lov om civilforsvaret af 1949 må vist fra alle sider erkendes at være af meget påkrævet art. At man i regeringerne behandlede disse for den civile befolkning i påkommende tilfælde livsvigtige spørgsmål med træg langsommelighed, er uomtvisteligt.

Den ærede ordfører, der nys forlod talerstolen, talte om den spændte situation, og der er i virkeligheden det triste ved det, at hver gang der kommer en spændt situation, så forstår befolkningen, at nu skulle vi have haft dette eller hint i orden. Derfor tør vi nok sige, at politisk gammeldags principspørgsmål af personlig art har spillet ind. Det er vel også disse beklagelige, delvis personelle spørgsmål, der på andre forsvarsområder medfører en langsommelighed, der kan komme til at hvile tungt på lederne, som først og fremmest har ansvaret for sikkerhedssystemets orden, hvis en dag det grufulde skete, at en moderne krigs ulykker førtes ind over Danmark. Det er selvfølgelig rigtigt, at folket selv skulle og burde have meldt sig i tusindtal, have krævet en nødtørftig uddannelse, krævet nødtørftigt materiel og beskyttelsesrum udbygget, så sandt som den videnskabeligt udarbejdede oplysning slår fast, at menneskeheden heldigvis ikke står forsvarsløs over for de djævelske angrebmidler. Var det tilfældet, da kunne man forstå, at man gav sig skæbnen i vold. Det kære folk lever imidlertid sit liv i dagliglivets glæder og sorger og uden alt for mange tanker for morgendagen; men den dag, ulykken kom, vi kan måske — lad os ikke håbe det — sige: kommer og beskyttelsesrummene mangler, det indøvede mandskab ikke findes, da ville vreden vende sig mod de forsømmelige ledere. Længe har man i denne vidunderlige tid, der skal gøres end mere vidunderlig, holdt sig tilbage fra ansvarlig side. Det var jo ikke meningen, at nogle af de mange øgede fritimer skulle tages fra fjernsynets, dansens eller hjemmets glæder.

Vi, der gennem mange år har været med i civilforsvarets daglige arbejde, har i mange år vidst, hvor slet det mandskabsmæssigt står til, hvilket atter betyder, at mismodet har bredt sig blandt de tapre frivillige, der har meldt sig.

En række borgmestere, der nu efter loven har et ansvar som formænd for civilforsvars-kommissionerne, har mærket hele ordningens utilstrækkelighed og har udtalt advarende, ja, ligefrem truende ord, men det var, som om kravet om indgreb i befolkningens frie udfoldelse ikke af de styrende turde imødekommes.

[Vagn Bro.]

Vi er hertillands nået frem til en foreløbig enighed om det militære forsvar; forholdet til NATO har man regeringens forsikring for snart vil være afgjort på positiv måde. Vi har vedtaget loven om statens civile beredskab, og dette beredskab er for tiden efter meget pålidelige kilder til hurtig og effektiv behandling i ministeriernes forskellige departementer, og nu står vi over for den højtærede indenrigsministers forslag. Jeg tør sige med anerkendelse, at det er det første virkelige greb om nælden i lange tider, der foretages gennem det foreliggende lovforslag, og jeg vil håbe, at vi her i tinget efter en udvalgsbehandling — en sådan er nødvendig, men jeg vil håbe, at den i høj grad kan begrænses i henseende til tid — kan komme til at føre det tredje led ud i livet.

Det skal ved denne lejlighed siges, at det ikke er således, at tinget ikke har fremført sine betænkkeligheder. Jeg henviser for mit partis vedkommende til tredje behandling af beredskabsloven i tidenden 1959-60, spalte 2030. Her gjorde vi gældende, at det var aldeles nødvendigt, at vi fik dette i orden. Nu er vi i gang med det, og jeg vil have lov til på mit partis vegne at udtrykke min anerkendelse af det foreliggende forslag. Selv har jeg nu ikke længere byrden over mig som tjenstgørende politimand, men jeg nærer ikke tvivl om — det kan jeg forsikre det høje ting og den højtærede minister — at mine tidligere kolleger, der sidder med ansvaret, også vil se hen til dette forslag med anerkendelse.

Den fortræffelige betænkning fra indenrigsministeriets luftværnsudvalg af 1946 dannede grundlaget for loven af 1949. Udviklingen er gået videre, og nu har vi altså det foreliggende forslag. Jeg kan give min tilslutning til den nye formålsparagraf, hvori er foretaget den nødvendige afgrænsning over for den allerede omtalte lovgivning om det civile beredskab. På den anden side indeholder forslaget nye bestemmelser, der skal muliggøre en bedre udnyttelse af civilforsvaret i katastrofetilfælde. Nu tror jeg nok, jeg tør sige om civilkolonnerne, at de allerede i dag har gjort et smukt arbejde i tilfælde af store ildebrande, store hedebrande, men jeg

anerkender, at vi nu også lovmæssigt sikrer dette, og jeg vil gerne føje til, at alene af den grund, at det skaffer det unge mandskab øvelse, er det en ganske overordentlig udmærket ting. Det er for øvrigt muligt, at jeg kunne tænke mig at foreslå en vis udvidelse. Vi står nu med den nye brandpolitilov, og jeg tør nok sige, at i urotider, for slet ikke at tale om krigstider, vil hjælp fra civilforsvaret betyde en ganske overordentlig aflastning for de små faste brandkorps.

Det andet vigtige område, der er stillet forslag om, er reglerne om rekruttering af personel til civilforsvaret, idet det med rette må anses for nødvendigt at fastsætte bestemte regler for fast hjælp til hjælpetjenesten og politiet ikke alene byggende på frivilligt mandskab, men også på mandskab fra sessionerne. Jeg tror for øvrigt, at det vil være det mindste, man kan give de tusinder af frivillige, at det høje ting, som også den højtærede minister under fremsættelsestalen var inde på, udtaler en tak for deres arbejde. Jeg vil gerne føje til, at vist skal vi have øget „tvangsudskrevet“ mandskab, om jeg må bruge dette udtryk, men det frivillige mandskab må vi endelig også beholde. Jeg tror, det vil være den kerne, hvorom det andet vil samle sig.

Endelig foreslås der i lovforslaget en vis ændring i fordelingen af opgaverne ude i distrikterne mellem civilforsvarschefen og civilforsvarskommissionerne. Her har man taget det standpunkt, at de mere sociale opgaver inden for hjælpetjenesten skulle gå over til kommunerne.

Jeg vil til den højtærede minister om disse 3 hovedpunkter i al almindelighed sige, at jeg tror, formuleringen er udmærket, men vi skal i udvalget nærmere se på udførelsen. Jeg kan således nævne den store hverve-kampagne, vi havde for nogle år siden for at skaffe yderligere mandskab. Mange meldte sig, men vi var i kommunerne og i hovedstaden ude af stand til at foretage instruktion af dem. Med al respekt for de kommunale embedsmænd såsom stadsingeniører og andre i disse byggetider hårdt arbejdende embedsmænd så tror jeg, at når vi nu i løbet af 10 år skal have en yderligere uddannelse af 40 000 foruden de frivillige, så bliver det nødvendigt at få virkelige instruktører. Noget af det aller-

[Vagn Bro.]

værste, hvilket også er påpeget af en af mine ærede partifæller, der også har virket meget i denne sag, er: de bliver hvervet, og så hører de ikke mere. Hvis vi derfor kunne nå frem til at være parat til allerede ved næste års begyndelse at begynde på dette, så vil det være uhyre vigtigt, for selv om det nok drejer sig om 40 000 i 10 år, vil der til at begynde med kun være tale om små styrker; vi må i gang, for vi ved jo ikke, hvad dag alvoren kommer.

Så tror jeg ikke, at jeg behøver at sige mere. Jeg finder, at lovgivningen bør føres à jour. Jeg er heller ikke uenig i, at de ekstra bevillinger, den højtærede minister omtalte, er nødvendige alene af den grund, at civilforsvaret har været stedbarn i mange, mange år.

Med disse ord vil jeg udtrykke håbet om, at vi meget snart kan få den ny lovgivning på dette område, og at vi så får mandskab, så den kan føres ud i livet. Jeg tilsiger altså en velvillig behandling.

Marie Antoinette von Lowzow: Det er med den allerstørste ængstelse, vi fra mit partis side har set udviklingen eller — må jeg sige — mangelen på udvikling i civilforsvaret. Den højtærede indenrigsministers redegørelse i det høje ting den 2. november dette år har ikke alene bekræftet, at vor ængstelse var begrundet, men faktisk øget vor ængstelse over de mangler, der findes inden for denne del af forsvaret, der er af livsvigtig betydning for os alle, mangler, der synes endnu større, end man måtte frygte.

Efter den højtærede indenrigsministers redegørelse må man sige, at det står sløjt til med civilforsvaret i dag. I henhold til redegørelsen er der store mangler: udbygningen af det supplerende radiovarslingsnet mangler fuldstændig. Det nødvendige måleapparat til radioaktivt nedfald mangler helt, ja, er endda ikke bestilt, men man forventer i nær fremtid at kunne afgive bestilling derpå.

Beskyttelsesrum er i bymæssige områder kun til stede for 10 pct. af befolkningen, hvor udbygningen skulle være til 25 pct.; og hertil kommer, at selv de forhåndenværende beskyttelsesrum ikke i dag er tilstrækkelig hensigtsmæssige. Beskyttelses-

rummene mangler nemlig sikring af adgangsveje og nødudgange, ventilationsanlæg med støvfilter, afstivning af lofter, rulleporte og jerndøre. De eksisterende private beskyttelsesrum er ikke i dag indrettet sådan, at de giver tilstrækkelig beskyttelse.

CF-kolonnerne — de tre brigader — er man i henhold til den højtærede ministers redegørelse forholdsvis langt fremme med, hvor langt, blev ikke oplyst; men om personel til den lokale hjælpetjeneste blev det sagt, at der er en følelig mangel derpå. CF-brigaderne råder kun over 80-90 pct. af det planlagte tekniske materiel, og den lokale hjælpetjeneste råder kun over 30-40 pct. af det planlagte tekniske materiel. Ambulance-tjenesten er kun ført frem til 50 pct. af det foreløbige mål, og hjælpesygehuse er kun anskaffet med 60 pct. af det fastsatte mål.

Den højtærede minister udtaler med hensyn til nyt krigsmateriel (sp. 712):

„De krav til beskyttelse mod de nye angrebsvåben, som jeg her har omtalt, er det danske civilforsvar med dets nuværende kapacitet ikke i stand til at honorere.“

Der er sandelig i høj grad baggrund for at nære ængstelse.

Det nu fremsatte lovforslag om ændringer i civilforsvaret skulle jo gerne — og vil formentlig, når loven er ført ud i livet — kunne afhjælpe de nævnte mangler. Dog er der vel næppe nogen, der glemmer, at vi i dag lever i en spændt international situation, hvor tidsfaktoren må være af overvældende betydning; det vil sige, at afhjælpning af fejlene, anskaffelse af materiel og uddannelse af personel må ske hurtigst muligt og under en fast, målbevidst og kyndig ledelse, der også er sig det tidsmæssige ansvar bevidst.

Civilforsvarets opgavesæt er ændret i det foreliggende lovforslag i forhold til loven af 1949; dels er der taget hensyn til det efter loven oprettede civile beredskab; dels pointeres det, at civilforsvaret også i fremtid skal kunne yde bistand i katastrofetilfælde. Dette er ganske sikkert en hensigtsmæssig udvidelse af opgaverne og til gavn for befolkningen.

I lovforslagets punkter 18-24 er der foreslået ændringer i politiets civilforsvarsmæssige opgaver, idet de hidtidige opgaver

[Marie Antoinette von Lowzow.]

begrænses og klart afgrænses fra de kommunale og mere socialt betonedede opgaver. Det giver sikkert klarere linjer og en mere hensigtsmæssig arbejdsfordeling.

I punkt 33 foreslås indført værnepligt i det lokale civilforsvar. Den højtærede minister omtalte i sin redegørelse den katastrofale mangel på frivillig arbejdskraft i civilforsvaret, og vi må nu se i øjnene, hvor sørgeligt det end er, at tilstrækkelig frivillig arbejdskraft ikke kan skaffes. Man er derfor i forslaget gået et langt skridt frem for at skaffe det tilstrækkelige personel. Ikke alene skal der nu kunne udskrives værnepligtige med frinumre og utjenstdygtige til militærtjenesten, men også personel, som er bestemt for hjemmeværnet, men som dette ikke har mobiliseringsplaceret. Det må antages, at man gennem den foreslåede bestemmelse kan skaffe tilstrækkeligt personel. Man regner jo med inden for 10 sessionsårgeange at kunne disponere over 40 000 mand. I hvert fald synes den højtærede minister ikke på nærværende tidspunkt at ville benytte sig af 1949-lovens § 29, der siger:

„Enhver her i landet bosat person er — forudsat at tjeneste ved de militære værn ikke er til hinder derfor — fra og med det kalenderår, i hvilket han fylder 16 år, til og med det kalenderår, i hvilket han fylder 65 år, pligtig at forrette tjeneste inden for civilforsvaret.“ — han har altså civilforsvarspligt — „De nærmere regler herfor fastsættes ved kgl. anordning.“

Og i henhold til lovens bemærkninger gælder denne civilforsvarspligt — uanset at man skriver „han“ — såvel kvinder som mænd. Det er at håbe, at den højtærede minister ikke skal være nødt til at bruge denne lovparagraf for at skaffe tilstrækkeligt mandskab til civilforsvarets fredsstyrke.

Men der er et andet forhold, hvor paragraffen måske kan blive aktuel. Vi ved alle, at uorganiseret flugt eller panik i en befolkning vil gøre ethvert forsvar umuligt; det

er jo netop også civilforsvarets opgave at hindre sådant. Imidlertid er der altid fare for panik, særlig hvis fyldestgørende oplysninger om forholdene mangler. Vi har i går i det høje ting fået omdelt en brochure fra civilforsvarsstyrelsen ved civilforsvarschefen, Arthur Dahl. Den hedder „Orientering om civilforsvaret“, og jeg beder om tilladelse til et kort citat. Det påpeges i brochuren, hvorledes menneskene i farens stund reagerer lig dyrene, og der siges om disse:

„alt efter dyrenes natur og omstændighederne vil de derefter enten søge bort så hurtigt som muligt eller søge så godt skjul som muligt.“

Hvis befolkningen ikke nøje ved, hvordan den kan søge beskyttelse og skjul, så vil vi få panikflugten. Derfor er det af overordentlig vigtighed, at befolkningen er nøje instrueret om, hvad den i givet fald skal gøre. Ifølge den højtærede ministers redegørelse vil vi få en husstands-pjece netop med dette formål for øje. Indholdet kender vi endnu ikke, men jeg vil tillade mig at henstille, at den ikke alene oplyser os om, hvorledes vi skal forholde os, når civilforsvaret er opbygget til sin målsætning, men at der også redegøres for, hvorledes man — med civilforsvarets nuværende mangler — skal forholde sig, dersom en ulykke, en katastrofe, skulle indtræde, før opbygningsmålet er nået. Denne husstands-pjece skulle komme omkring nytår. Jeg henstiller, at den fremmes mest muligt.

Imidlertid er den oplysning, man kan læse sig til — men som nogle alligevel ikke læser — ikke altid tilstrækkelig. Det er derfor et spørgsmål til drøftelse, om civilforsvarspligten ikke burde sættes i kraft med hensyn til tvungen instruktion af befolkningen. Jeg skal her igen henviser til den førømtalte pjece om civilforsvaret, hvor der s. 26 står — jeg beder om tilladelse til et kort citat nu og senere —:

„Det er bl. a. derfor, at der fra NATOs side er stillet forslag om, at hele befolkningen skal lære elementær førstehjælp.“

[Marie Antoinette von Lowzow.]

Og s. 32 står:

„...der rejser sig herudover først og fremmest spørgsmålet om anskaffelse af en folkebeskyttelsesmaske af lettere model til hele den civile befolkning...“

En kortvarig instruktion i førstehjælp, eventuelt i brug af beskyttelsesmaske, måtte kunne gennemføres med de instruktører og det kyndige personel, som civilforsvaret og civilforsvarsforbundet har.

I lovforslagets punkt 35 — vedrørende den gældende lovs § 32 — fastsættes:

„Indenrigsministeren træffer bestemmelse om, hvilke personer der bør fritages for mødepligt inden for civilforsvaret for i katastrofetilfælde at kunne forblive i anden virksomhed af livsvigtig betydning.“

Jeg tror, det ville være hensigtsmæssigt, om der nærmere blev gjort rede for, hvilke kategorier personel det drejer sig om, bl. a. også for at få præciseret, hvilke mænd og kvinder der på grund af denne paragraf vil blive forhindret i at melde sig som frivillige til hjemmeværnet. Der synes i praksis at herske en del uklarhed på dette punkt. Men herom kan vi sikkert få nærmere oplysning i det udvalg, som jeg antager vil blive nedsat til behandling af lovforslaget.

I lovforslagets punkt 6 fastslås:

„Det påhviler indenrigsministeren over for det i loven om det civile beredskab omhandlede folketingsudvalg at redegøre for mere betydende foranstaltninger, som gennemføres i medfør af bestemmelser i lovgivningen om civilforsvaret“.

Det er sikkert uhyre hensigtsmæssigt, at den orientering, som folketingsudvalget således skal have, gives i et samlet udvalg for disse to forsvarsgrene: det civile beredskab og civilforsvaret. Der står imidlertid ikke i loven noget om, hvor ofte dette udvalg skal sammenkaldes. Det ængster mig, for så vidt som lovparagraffen kun angiver, at udvalget skal have redegørelse for „mere betydende foranstaltninger“. Skulle det nu ske, at der ikke foretages mere betydende foranstaltninger, formener jeg, at udvalget også bør holdes à jour med, at sådanne ikke er foretaget. Værdien af et sådant udvalg ligger i, at det får fortløbende orientering. Jeg skal derfor tillade mig at spørge

den højtærede indenrigsminister eller, såfremt han ikke kan give oplysningen, den højtærede statsminister, hvor ofte det i henhold til loven om det civile beredskab nedsatte udvalg har været sammenkaldt siden dets oprettelse.

Foruden det af mig her nævnte er der en hel del spørgsmål vedrørende denne nyorganisering af civilforsvaret, som det kan have interesse at få belyst, men dette regner jeg med vil kunne ske i det udvalg, jeg forventer vil blive nedsat.

En lov som den foreslåede er nødvendig, og jeg skal på mit partis vegne tilsige velvillig og hurtig behandling af lovforslaget.

Else-Merete Ross: Jeg vil gerne begynde med at takke den højtærede indenrigsminister for den redegørelse om civilforsvarets beredskab, som blev givet her i det høje ting den 2. november. Jeg fandt det meget nyttigt at få at vide, både hvad der allerede er sket, og hvad de sagkyndige mener der endnu kan gøres for at beskytte befolkningen på den bedste måde. Redegørelsen har i hvert fald for mit vedkommende gjort det lettere at forstå baggrunden for og nødvendigheden af de ændringer i loven om civilforsvaret, som vi nu skal tage stilling til.

Det har tidligere været påpeget i det høje ting, at det ville være en stor lettelse at have den gamle lov og de nye ændringer til loven trykt ud for hinanden, så at det blev klart og overskueligt, hvad der bibeholdes, og hvad der foreslås udeladt, ændret eller tilføjet. En sådan opstilling har været foretaget nogle gange, og det var en stor behagelighed. Den gældende lov om civilforsvaret har 46 paragraffer, og nu foreslås der 47 ændringer. Jeg er sikker på, at også de andre ærede ordførere og det kommende udvalg ville finde det fordelagtigt ikke stadig at skulle blade frem og tilbage for at finde de paragraffer, der svarer til hinanden.

Bortset fra denne beklagelse kan jeg på mit partis vegne give tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Det forekommer mig rimeligt, at man under indtryk af den internationale afspænding i midten af halvtredserne holdt igen på opbygningen og udbygningen af civilforsvaret, men lige så rimeligt og nødvendigt forekommer det mig under de nuvæ-

[Elsa-Merete Ross.]

rende internationale forhold, at civilforsvaret udbygges så rationelt og effektivt som muligt og i højere grad end før også lægges an på beskyttelse mod de nye krigsvåbens ødelæggelsesmuligheder.

Selv om der i den nugældende lov er mulighed for at benytte civilforsvaret ved alvorlige fredstidskatastrofer, finder jeg den nye og mere vidtgående bestemmelse i § 1, stk. 2, værdifuld.

Selv om der skulle finde internationale aftaler sted om standsning af forsøgsekspllosioner, mener jeg, at vi efter den senere tids mange russiske forsøgsekspllosioner, som blev planlagt, medens man forhandlede om fuldstændigt ophør af forsøg, er blevet så skeptiske over for, hvad der alligevel kan ske, at det er beroligende, at der i bemærkningerne gøres opmærksom på, at paragraffen også tager sigte på sådanne ulykker, som samfundet kan blive udsat for som følge af den nyere tids tekniske udvikling. Her tænker man vel ganske særlig på radioaktivt nedfald.

Angående begrænsningen af politimestrenes civilforsvarsmæssige opgaver og overflytning af visse opgaver til kommunerne, som det nedsatte udvalg jo har været enig om, har mit parti intet at indvende.

Der er tale om at etablere en særlig hjælpetjeneste inden for politiet. Dets personel skal bestå dels af frivillige, dels af overførte fra ældre årgange af civilforsvarskorpset og endelig af udskrevne værnepligtige til civilforsvaret.

Jeg forstår udmærket, at det kan være ønskeligt, at indsatsen inden for visse dele af civilforsvaret, som f. eks. den kommunale hjælpetjeneste og politiet, ikke alene baseres på frivilligt mandskab. Jeg vil dog gerne spørge den højtærede minister, om der ikke er visse vanskeligheder forbundet med et samarbejde mellem disse tre kategorier af folk, som vil være meget forskellige af alder, en del forskellige med hensyn til uddannelse og måske også ret forskellige i deres indstilling over for de opgaver, de skal løse.

Den i § 31 foreslåede værnepligt, hvorefter værnepligtige, som enten trækker frinummer eller bliver kasseret, skal stå til rådighed for civilforsvaret, gennemgå en grunduddannelse på 200 timer og have pligtig

tjeneste 50 timer om året i 2 år, betegner den højtærede minister som meget lempelig. Det kan jeg være enig med ham i. Så vidt jeg har forstået, lærer man under uddannelsen mange nyttige ting: førstehjælp, brandslukning o. s. v., som det kan være godt at vide besked om i tilfælde af både mindre og større katastrofer. I udvalget kan vi forhåbentlig få nærmere oplysninger om, hvordan de 200 timers uddannelse bliver tilrettelagt, om det skal ske i eller uden for arbejdstiden, om uddannelsen færdiggøres på kortere eller længere tid, og lignende spørgsmål.

De mange enkeltheder i lovforslaget mener jeg egner sig bedst til drøftelse i et udvalg, og på mit partis vegne kan jeg tilsige velvillig behandling af lovforslaget i et sådant udvalg.

O. Mathiasen: Det foreliggende lovforslag og den redegørelse om civilforsvarets stilling og de fremtidige planer, som den højtærede indenrigsminister gav her i det høje ting den 2. november, har — det skal jeg indrømme ærligt — virket meget deprimerende på mig, og jeg tror, det samme gælder andre ærede medlemmer i det høje ting. Jeg spørger mig selv: er forholdene i denne verden virkelig blevet således, at det må anses for opportunt og nødvendigt at træffe sådanne forberedelser til krig, som der her er tale om? Er det virkelig nødvendigt, at vi nu, bare 16 år efter at vi hørte de sidste varselssirener hyle over vore hoveder, allerede skal forberede os på at lade dem hyle igen i en disharmonisk symfoni iblandt kirkeklokkeklang?

Der foresvæver mig en erindring om en udtalelse, som to store statsmænd i 1941 sendte ud over den krigshærgede, fredstørstende verden. De sagde, at når denne krig var forbi, skulle der skabes en sådan fred, at folkene blev befriet for frygt og nød. Jeg mener at kunne konstatere, at det er frygten for fremtiden, som ligger bag dette lovforslag, frygten for, at en ny krig skal komme over vore hoveder, og at vi i så fald står værgeløse, prisgivet alle onde magter, hvorfor vi må prøve på at redde vore landsmænd og os selv i det omfang, det er muligt.

Jeg forstår den kollega af mig, som i sidste weekend sagde, at hun faktisk fandt

[O. Mathiasen.]

det meningsløst, at vi i skolen søgte at lære børnene at skrive og regne og læse og at give dem lidt mod på fremtiden, når fremtiden tegner sig så håbløst, som den gør. Vi spørger ikke mere: hvad vil du være, når du bliver stor, men: hvis du bliver stor? Efter dette lovforslags vedtagelse må vi vel som et nyt specialfag i skolen indføre indøvelse i brug af gasmaske — ja, også i børnehaver og på vuggestuer, for det er vel ikke blot de voksne, vi skal søge at redde fra døden i nervegassen.

Jeg vil ikke være i stand til retfærdigt og endegyldigt at fordele skyld og ansvar i denne situation — vi har nok alle sammen en del af skylden — men jeg kan alligevel ikke frigøre mig for den tanke, at de ansvarlige regeringer og rigsdage, som har styret dette land siden 1945, i kraft af den militær- og udenrigspolitik, de har ført, i ikke ringe grad har medvirket til den fortvivlede situation, vi nu står i, hvor man finder det nødvendigt at træffe så omfattende forberedelser til at forsøge at sikre befolkningen i tilfælde af krig. Vort land er i denne periode hurtigt og sikkert blevet et mere eller mindre viljeløst led i den kaprustning, som finder sted mellem stormagterne og gennem NATO-politikken. Derved er vi kommet til at ligge som en militært spækket konklave i centrum mellem øst og vest, som en kastebold mellem stormagterne i deres interessekamp på liv og død, og vi er kommet i snævert militært samarbejde med et mere eller mindre naziificeret, nymilitaristisk Tyskland.

Jeg er overbevist om, at vi ville have stået stærkere i denne stridende verden, hvis vi havde fulgt en neutralitets- og afrustningspolitik på samme måde som for 35 år siden, da der i det høje ting var flertal for en sådan politik, en politik, som mit parti stadig vil anse for at være den eneste rigtige. Som vi nu står, har vi forskertset enhver mulighed for at holde os uden for stormagtsopgøret, hvis det kommer.

Nu står vi altså, med eller uden skyld, i en situation, hvor den højtærede indenrigsminister har ment det nødvendigt at fremsætte dette lovforslag, hvis hovedopgave vel må siges at være en effektivisering af det eksisterende civilforsvar, et forslag, der kræver stærkt forøgede udgifter,

anskaffelse af en mængde nyt materiel, flere beskyttelsesrum, udskrivning af tvunget mandskab, anskaffelse af gasmasker plus en hel del andre foranstaltninger.

Det er klart, at mit parti naturligvis er rede til at underkaste dette lovforslag en realistisk analyse, og når vi gør det, er der en meget væsentlig ting, som straks falder i øjnene. Det er dette, at civilforsvaret i virkeligheden må betragtes som et led i den militære oprustning. Det er ikke en påstand fra min side, det kan klart dokumenteres af faktiske forhold. Jeg skal nævne et par ting. Det fremgår f. eks. af den pjeces om orientering om civilforsvaret, som er udsendt af civilforsvarsstyrelsen, og som blev omdelt i det høje ting i går. Det hedder her omtrent parallelt med formålsparagraffen i lovforslaget, at formålet er at redde menneskeliv, at yde befolkningen hjælp, at lindre nød og begrænse skader på materielle værdier. Hvis vi kunne stoppe her, tror jeg at mit parti ville se med velvilje på dette lovforslag, for det er en selvfølge, at vi i nøjagtig samme udstrækning som andre mennesker i dette land og som alle ærede medlemmer i det høje ting vil finde det ganske i sin orden, at befolkningen skal beskyttes mest muligt, hvis den store ulykke rammer vore landsmænd. Men derefter hedder det i pjecen på side 5 — jeg beder om tilladelse til et citat—:

„Civilforsvaret får derigennem tillige almen forsvarsmæssig betydning, idet et effektivt civilforsvar vil medvirke til at holde befolkningens — og værnenes — moral oppe under krig og hindre sammenbrud af hjemmefronten. Det er således en af forudsætningerne for at sikre befolkningens overlevn som frit folk.“

Jeg ser her bort fra den sidste passus om at sikre befolkningens overlevn som frit folk. Det er en af de sædvanlige forsikringsveksler, som udstedes til befolkningen, når militæret og her altså civilforsvaret har ordet, en forsikring, vi ikke tror der er nogen som helst dækning for, når vekslen skal indfries, når fornuft og virkelighedssyn tages med i betragtning.

På samme side i pjecen står, at civilforsvaret er en integrerende del af Danmarks totale militære forsvar, og på side 36 fremhæves det, at civilforsvaret er et vigtigt led i NATOs militære forsvar, en opfattelse,

[O. Mathiasen.]

som den højtærede udenrigsminister har bekræftet i en artikel i bladet Nytt fra Civilforsvaret.

Endelig skal jeg som dokumentation af min opfattelse af civilforsvaret som led i oprustningen nævne nogle begivenheder, som fandt sted i Ålborg for få dage siden, da den højtærede forsvarsminister var oppe for at lave propaganda for hjemmeværene og den højtærede indenrigsminister for at gøre propaganda for civilforsvaret. Resultatet af dette møde var bl. a. en helsidesannonce i det socialdemokratiske dagblad Ny Tid — jeg ved ikke, om det kun var det socialdemokratiske blad, der havde annoncen, men det er vel også dér, en propaganda er mest nødvendig. Annoncen har på midten en stor opsats, hvor der står: „Det kan nytte.“ Ordet „kan“ er understreget i røde farver. Så er der et par fotos af kendte ålborgensere, som giver udtryk for deres tro på hjemmeværn og civilforsvar, og desuden en tekst, der slutter med en kraftig opfordring til at melde sig til hjemmeværnet eller civilforsvaret. Nederst er der et foto af en hjemmeværnsmand med maskuline og bevidste træk i det velformede ansigt og ved hans side en uniformeret lotte med sødt smilende, sejrbevidste ansigtstræk. I teksten forsikres der om, at der i Ålborg er 3 000 kvinder og mænd, som ikke tror, men ved, at det kan nytte. Det erklæres, at de er alle sammen parat til at gøre en indsats i de to slags forsvar. De vover at påstå, at det meste af den skepsis, som kommer til orde over for hjemmeværn og civilforsvar, skyldes magelighed.

Det forekommer mig, at denne propaganda er usmagelig, for ikke at bruge stærkere udtryk. Den tiltaler i hvert fald ikke mig. Jeg synes faktisk, denne sag er en bedre reklame værdig.

Det fremgår af lovforslaget, at der i høj grad er tale om en rammelovgivning, og det kan vel ikke være anderledes med en sådan lovgivning. Den højtærede indenrigsminister og civilforsvarsmyndighederne får så til opgave at fylde rammerne ud. Dette betyder, at det i det hele taget er vanskeligt at tage klar stilling til lovforslaget, for man må spørge: hvad vil rammerne komme til at indeholde? Det kan derfor også siges, at den folkepjece, som er bebudet udsendt

fra statsministeriet ved nytårstid, vil blive imødeset med stor interesse. Det samme gælder — og måske ikke mindre — den pjece, som Kampagnen mod Atomvåben vil udsende samtidig. Man må foreløbig håbe, at de råd og anvisninger der gives befolkningen i denne pjece, ligger på et højere og mere realistisk plan end den pjece, som civilforsvarsstyrelsen tidligere har udarbejdet, men som ikke er blevet udsendt. En af de absolut indiskutable beskyttelsesforanstaltninger, der gives anvisning på, er, at man må sørge for at være dér, hvor angrebet ikke sætter ind. Det kan man give fuld tilslutning.

I lovforslagets § 1, stk. 2, anføres det, at civilforsvaret skal yde bistand i katastrofetilfælde i fredstid samt under andre tilsvarende forhold, der gør offentlig indgriben nødvendig. I bemærkningerne til dette afsnit siges det, at det er planen, at denne katastrofehjælp skal udnyttes i højere grad end hidtil. Der tænkes ikke alene på naturkatastrofer, men også på sådanne ulykker med vidtstrakte virkninger, som samfundet kan udsættes for som følge af den senere tids tekniske udvikling.

Jeg kan sige, at der i dette afsnit er sagt noget af det, som vi i mit parti anser for det væsentligste ved civilforsvarets opgaver. Vi vil finde det helt rigtigt, at der træffes foranstaltninger til en effektiv katastrofehjælp i fredstid, således at der kan sættes ind med hjælpeforanstaltninger, hvis større katastrofer indtræffer, f. eks. i forbindelse med atomkraftværker, eller hvis fortsatte atomprøvesprængninger med atomvåben skulle nødvendiggøre ekstraordinære foranstaltninger.

Vi kan endvidere muligvis tænke os at medvirke til visse beskyttelsesforanstaltninger, hvis der skulle falde atombomber uden for landets grænser, en situation, som vel for øvrigt vanskeligt kan tænkes isoleret, men jeg skal så stærkt, som det er mig muligt, fremhæve, at hvis vi skal medvirke til noget sådant, må et sådant civilforsvar renses for enhver forbindelse med militæret. Det skal være absolut civile hjælpeforanstaltninger, der iværksættes, og det skal være foranstaltninger, hvormed der ikke foregøgles befolkningen beskyttelsesmuligheder, som ikke har noget med realiteterne at gøre. Der skal ikke gives befolkningen en

[O. Mathiasen.]

falsk tryghedsfølelse, som slet ikke vil svare til den brutale virkelighed. En sådan civilbeskyttelsesorganisation kunne efter vor mening bygges op på grundlag af eksisterende offentlige og private redningskorps, det kommunale brandvæsen, sygehusvæsenet o. s. v. Hvis man opbyggede en sådan civilbeskyttelse — efter min mening et bedre ord end civilforsvar — efter sådanne retningslinjer, er jeg overbevist om, at befolkningen ville slutte tæt op om den. Så ville det slet ikke blive nødvendigt med de store propagandafremstød, udskrivning af tvungent mandskab, den militære opbygning med uniformer, med tidsspildende øvelser og hilsepligt, eller hvad ved jeg, alt det, som civilforsvaret er belemret med, og som optager en stor del af dets tid. For det er da klart, at hele Danmarks befolkning har en stærk vilje til medmenneskelig hjælpsomhed, og det er på denne kendsgerning, at det virkelige beskyttelsesværn skal bygges op.

Vi mener i øvrigt, at hovedopgaven for regering og folketing i den overordentlig spændte verdenssituation, vi står i, ikke er at træffe mere eller mindre tvivlsomme — især det sidste — foranstaltninger til beskyttelse af befolkningen. Dette kan efter vor mening kun gøres i meget begrænset omfang, men hovedopgaven må være at sætte alle kræfter ind for at søge at forhindre, at flere prøvesprængninger i øst og vest forgifter atmosfæren omkring os og spreder angst og fortvivlelse til flere og flere befolkningslag, og endvidere stadig mere effektivt arbejde for, at en tredje verdenskrig aldrig skal blive til virkelighed, og herunder søge at frigøre det for Danmark og Finland og de andre nordiske lande så yderst farlige makkerskab med den dansk-tyske militære fælleskommando med diverse fælles dansk-tyske militærøvelser i Østersøen og søge at frigøre os snarest muligt for det lige så farlige militære fællesskab gennem NATO. En sådan virkelig beskyttelsespolitik tror vi at store dele af befolkningen vil give fuld tilslutning.

En af de mest glædelige og opmuntrende foreteelser, der har vist sig i den senere tid, er den folkebevægelse, som er kommet til orde i Kampagnen mod Atomvåben, en bevægelse, fortrinsvis i dansk ungdom, som

virkelig søger at finde frem ad nye veje, som protesterer mod den undergangsstemning, der griber stadig flere befolkningslag, og som ikke anser det for hovedopgaven at træffe forberedelse til at grave sig ned i jorden eller kravle under en seng, således som det ærede medlem hr. Erik Kragh giver anvisning på i sin pjeces: „Kan en tredje verdenskrig forhindres?“, men som er rede til at gøre en indsats for at virkeliggøre den eneste virkelige effektive beskyttelsesforanstaltning, der duer noget: at forhindre, at atomkrigen bliver til virkelighed. Alt det andet er efter vor mening kun lapperi, det løser ikke problemerne, og det redder ikke befolkningen fra den store katastrofe.

Grøndahl: Mit partis ordfører vedrørende dette lovforslag, det ærede medlem hr. Iver Poulsen, er forhindret i at være til stede i dag, hvorfor jeg vil tillade mig på mit partis vegne at fremføre følgende.

Under debatten om statsministerens åbningstale udtalte mit partis ordfører angående det civile beredskab, at den trykte vejledning til befolkningen, som ville blive udsendt til hver husstand, om, hvad hver enkelt skal gøre for at mindske risikoen for sig selv og andre, måske nok kunne virke betryggende, men den kunne ikke opveje de alvorlige forsømmelser, som de skiftende regeringer har gjort sig skyldig i med hensyn til den civile befolknings beskyttelse i en katastrofesituation, hvorfor mit partis ordfører opfordrede regeringen til en forstærket indsats for det civile beredskab, så civilforsvarsordningen blev bragt i orden og civilbefolkningens modstandsevne og beskyttelse såvel under en nervekrig som under et eventuelt væbnet sammenstød måtte få tålelige og forsvarlige kår og muligheder.

Jeg er naturligvis klar over, at det ikke er vor stærke opfordring til regeringen, men derimod den spændte udenrigspolitiske situation, der har vækket regeringens ansvarsfølelse, og som har ført til fremsættelse af det foreliggende lovforslag. Da forslaget i hvert fald tilstræber i nogen grad at råde bod på begåede alvorlige forsømmelser på den civile beskyttelses område, ser vi naturligvis med velvilje og interesse på forslaget. Men vi kan ikke dybt nok beklage forsøm-

[Erørdahl.]

melserne, og at alt vedrørende forsvaret af vor frihed og selvstændighed, herunder civilbefolkningens oplysning og beskyttelse, tilsyneladende altid skal udskydes til den 11. time. Det er da indlysende, at en befolknings moralske modstandskraft, som er så betydningsfuld i en kritisk situation, styrkes gennem sandfærdig og saglig oplysning og træning, hvorimod denne modstandskraft svækkes igennem den radikale strudsepolitik med at lukke øjnene og stikke hovedet i busken og så håbe på, at det går nok alt sammen, uden at vi selv gør en indsats.

Selvfølge skal man ikke skræmme befolkningen ved at foretage unødige forberedelser til imødegåelse af noget uhyggeligt, men man skal sandelig heller ikke betragte og behandle den som en flok forkælede børn, der endelig skal skånes for oplysninger om virkelighedens barske lære.

Den højtærede indenrigsminister sagde i sin redegørelse her i tinget den 2. ds. bl. a., at civilforsvaret er bestemt til at kunne indsættes i en katastrofesituation; men for at den kan være i stand hertil, må arbejdet lægges til rette i fredstid gennem udarbejdelse af retningslinjer, uddannelse af personel, anskaffelse af materiel, bygning af beskyttelsesrum o. s. v. Men betegnende for civilbeskyttelsens tilstand lige op til i dag er netop, at kun beklageligt lidt af alt dette er sket i den fredstid, som er forløbet, siden loven om civilforsvaret så dagens lys i 1949.

Alt det, vi nu planlægger, er for længst sket f. eks. i Sverige, og det er nu et år siden, civilbefolkningen i Sverige fik omdelt meget nøje forholdsordrer. Der har man åbenbart forstået, at hvis befolkningen ikke i fredstid har fået en meget grundig og saglig oplysning om, hvordan den skal handle i en katastrofesituation, vil der i påkommende tilfælde opstå den vildeste og mest katastrofale panik.

Vi finder det stærkt påkrævet, at der lægges den største vægt på den saglige oplysning og udbygning af de forskellige hjælpeorganer, så befolkningen får tillid til, at intet er overladt til tilfældigheder, men at de ansvarlige ledere — civile, militære og politiske — intet har forsømt og intet vil forsømme for efter al evne at gøre

det rigtige og det nødvendige i den givne situation. Her finder vi det bl. a. påkrævet, at der hurtigst muligt uddannes højt kvalificerede instruktører, som kan sendes ud til civilforsvarsområderne for dér igen at uddanne lokale instruktører.

Af den højtærede indenrigsministers redegørelse fremgik det, at den gren af civilforsvaret, som i dag er bedst udbygget, er meldetjenesten, selv om man endnu her benytter sig af et til denne anvendelse så forældet apparat som telefonen. Men hvad hjælper det, at meldetjenesten er nogenlunde i orden, hvis den befolkning, der modtager den faretruende melding, ikke er oplyst om og opøvet i, hvad den skal foretage sig?

Når man har vedtaget en lov som civilforsvarsloven, er det vanskeligt at forstå, hvorledes politikerne over for befolkningen og eftertiden vil forsvare, at civilforsvarets tilstand er så ringe, som den er i dag.

Blandt de forsømte områder er sygehusberedskabet måske noget af det, som springer stærkest i øjnene, fordi dette beredskab er af så overmåde stor betydning. Flere sygehusledere har over for mig oplyst, at overlægerne aldrig har fået nogen forholdsordre, og overlægerne må som regel affinde sig med, at deres yngre medarbejdere skal styrte til forskellige mobiliseringssteder. Herefter kunne hospitalsarbejdet nok udføres med assistance af praktiserende læger og medicinske studerende, men man kan jo ikke se bort fra den mulighed, at sygehuset straks blev sat ud af funktion. Så skal man efter planen rykke til et hjælpesygehus, men til hvilket er der ikke givet overlægerne nogen besked om, og hvis forholdsordren først skal gives i katastrofeøjeblikket og evakueringen for første gang skal forsøges i samme øjeblik, er det ikke vanskeligt at forudse det helt store kaos og den frygtelige panik, der vil opstå.

Derfor må det synes helt nødvendigt, at der i fredstid, hvor tilrettelægningen jo skal ske, gives vore sygehuse forholdsordrer, så hospitalslederne ved, hvor hjælpesygehuset skal oprettes, og at der gives direktiver, som gennem øvelse kan indøves i fredstid, hvilket naturligvis i lige så høj grad gælder evakueringen af vore byområder. Sådanne direktiver bør naturligvis gives i en rolig atmosfære i stedet for som

[Grøndahl.]

stemningsbetonede og mindre gennemtænkte hastværksbeslutninger.

Derfor finder vi det utilstrækkeligt, at vi har så og så mange hjælpesygehuse, som kan opstilles i løbet af 24 timer, hvis planlægningen ikke er i orden og evakuering ikke er indøvet og godkendt af de mennesker, som skal betjene hjælpesygehuse og formentlig også for en væsentlig del lede evakueringen, som naturligvis burde være indøvet gennem øvelser, som ikke blot kan være belærende, men også ofte afslører begåede skrivebordsfejl i planlægningen. Dette gælder naturligvis ikke blot hospitalsvæsenet, men praktisk talt alle grene inden for såvel de forebyggende som de afhjælpende foranstaltninger inden for civilforsvaret.

Når civilforsvaret ikke har nået den styrke som er ønskelig eller sagt mere lige ud befinder sig i den fortvivlede situation, som tilfældet er, anfører den højtærede indenrigsminister flere årsager hertil.

Ministeren henviser bl. a. til, at den internationale afspænding i 1950'erne henviste indenrigsministeriet og civilforsvarsstyrelsen til at vise resignation med hensyn til bevillinger, at befolkningens interesse på grund af denne afspænding var vigende, samt at der forelå en større eller mindre tilbageholdenhed fra kommunernes side. Her er altså tale om en — kan man vist godt sige — typisk dansk spredning af ansvaret.

Henvisningen til den internationale afspænding i 1950'erne forekommer mig noget ejendommeligt, for det kræver ikke noget større rent erfaringsmæssigt kendskab til kommunismens væsen og metoder at vide, at den bruger dem alle lige fra charme- og smileoffensiver til sabelraslen og brutale og hensynsløse skræmmeoffensiver, såsom kernesprængninger, for at nå målet: det kommunistiske verdensherredømme.

Har befolkningens og kommunernes interesse for civilbeskyttelsen været vigende, kan de ansvarlige regeringer ikke fralægge sig et tungt ansvar her, for det må da være den ansvarlige regerings pligt uophørligt at hamre sandheden om færemomenterne ind i befolkningens bevidsthed til forståelse af, at det er nødvendigt i fredstid at forbedre sig på den katastrofale situation, som

utvivlsomt kommer desto før, jo dårligere forberedt de antikommunistiske lande er forsvarsmæssigt, og det gælder lige så vel det militære som det civile forsvarsberedskab.

Det kan kun beklages, at forståelsen for civilforsvarets opgaver og nødvendighed har været så ringe — som ministeren nævnte det, navnlig i byerne — at det bliver nødvendigt at gå over til udskrivning af mandskab. Med den megen frihed, som ungdommen har i dag, er det beskæmmende, at den ikke har fået indprentet en klar forståelse af, at der netop på civilbeskyttelsens område er en værdig opgave, som skal løses, og som burde være løst frivilligt, som det f. eks. er sket gennem Danske Kvinders Beredskab og andre frivillige korps. Men når forholdene er, som de er, kan vi give vor tilslutning til den foreslåede udskrivning af mandskab; vi finder det dog beklageligt, at det skulle være nødvendigt at overføre ca. 5 000 mand af de ældre værnepligtige årgange til hjælpetjenesten, og vi vil meget stærkt opfordre til, at det grundigt undersøges, om det ikke er muligt at opnå den tilstrækkelige mandskabsstyrke gennem udskrivning blandt de kategorier, som er nævnt i lovforslagets punkt 33, og derved undgå overflytning af de ældre årgange.

Den i punkt 33 under stk. 3 og 4 omtalte grunduddannelse på indtil 200 timer og den fortsatte uddannelse på 50 timer om året i 2 år synes noget kort; men om en tilstrækkelig og forsvarlig uddannelse kan opnås i de foreslåede timer, vil formentlig blive undersøgt og bedømt af sagkyndige på området.

Vi finder det rigtigt, at det statslige civilforsvarskorps deltager i løsningen af så mange fredstidsopgaver som muligt, først og fremmest naturligvis for at yde sin støtte til disse opgavers løsning, men også for herigennem at støtte mandskabets teoretiske uddannelse med erfaringer i praksis.

I øvrigt forekommer det mig, at ministeren foreslås udstyret med så mange bemyndigelser og forpligtelser, at de må tynde selv en stærk mand til jorden, og jeg håber, at den kommende udvalgsbehandling bl. a. vil begrænse disse mange bemyndigelser meget væsentligt.

[Grøndahl.]

Lad os håbe, at vi aldrig kommer i den frygtelige situation, at hele forsvarsapparatet skal sættes i gang; men lad os i hvert fald gøre vort yderste for at blive i stand til at møde og klare en sådan situation således, at ingen med rette kan bebrejde os, at vi overlod noget til tilfældighederne, og at vi havde sparet nogen anstrengelse for at stå så velforberedte, som det var menneskelig muligt.

Frode Jakobsen: Jeg vil gerne begynde med at ønske den højtærede indenrigsminister til lykke med den store og hårdt tiltrængte reform på et livsvigtigt område, som lovforslaget jo vil betyde.

Der er imidlertid et enkelt punkt, som har kaldt mig frem. Det drejer sig om udskrivningen. En lov om udskrivning til civilforsvaret er antagelig blevet en nødvendighed. Men lovforslaget, sådan som det foreligger her, vil blive mødt med bekymring af en anden kreds, nemlig af det frivillige hjemmeværn.

Hjemmeværnet og civilforsvaret er startet på det samme grundlag. De har begge ønsket at bygge udelukkende på frivillighed, og samtidig har ingen af dem turdet give afkald på den sikkerhedsventil, som hedder mulighed for udskrivning. Frivilligheden er lykkedes for hjemmeværnet. I dag er der ikke nogen i hjemmeværnet, der tænker på at opgive dette princip; ja, ved ændringen af hjemmeværnsloven i sommer blev der endda draget den konsekvens, at udskrivning nu kun kan ske i tilfælde af en truende fare. Det samme er ikke lykkedes for civilforsvaret; men hjemmeværnet, der selv oprindeligt har ønsket den samme sikkerhedsventil, kan naturligvis så ikke have indvending imod, at civilforsvaret nu benytter sig af den.

Hjemmeværnet vil ikke følge i civilforsvarets spor. Det ønsker stadig at bygge udelukkende på frivillighed, men det kan ikke ønske, at jorden graves væk under fødderne på et frivilligt hjemmeværn. En

forudsætning for frivillighed er jo, at der er en kreds og en tilstrækkelig stor kreds, som overhovedet har lejlighed og lov til at melde sig. De, som skal møde i tilfælde af mobilisering, kan ikke melde sig til hjemmeværnet. Det er i sin orden. Enhver bør have sin plads, enhver bør kende sin plads, hvis det engang skulle blive alvor, men der er naturligvis ikke nogen, som må være talt med på 2 forskellige pladser.

Hvem er det så, som i dag kan melde sig frivilligt til hjemmeværnet? Det er i det væsentlige 2 kategorier. Det er for det første dem, der udskrives på session som egnede til hjemmeværnet; for det andet de årgange, der efter en årrække i værnene overføres fra værnene til hjemmeværnet. Begge udtryk — om de unge, at de er egnede til hjemmeværnet, og om de noget ældre, at de overføres til hjemmeværnet — betyder i dag kun, at de har lov til frivilligt at træde ind i hjemmeværnet. Det er de to kategorier, som hjemmeværnet væsentligst bygger på; men det er jo de samme to kategorier, som indenrigsministeren nu bebyrdes til at udskrive til civilforsvaret. Jeg har tit måttet advare hjemmeværnsfolk mod at tænke, hvad jeg har kaldt hjemmeværnsgeogistisk. Hjemmeværnet og civilforsvaret er lige nødvendige. Det er 2 dele af den samme helhed, og hjemmeværnet og civilforsvaret har samarbejdet godt f. eks. netop om hvervning; men hvis det frivillige hjemmeværn skal kunne opretholdes, er der et princip, som må slås fast — og jeg mener også, det er et godt princip — nemlig at frivillighed altid bør gå forud for tvang.

Jeg er helt enig i, at man nu skrider til udskrivning til civilforsvar, men alle, som efter lovforslaget skal kunne udskrives til civilforsvaret, må have lov til at svare: nej, jeg vil hellere melde mig frivilligt til hjemmeværnet. Men så må det naturligvis også betyde, at de virkelig gør det, ikke at de skal have en lejlighed til at knibe udenom. Jeg mener, frivillighed er et sundt princip, og jeg mener også, det er en betingelse for,

[Frode Jakobsen.]

at vi kan bevare et hjemmeværn af samme styrke som det, vi har i dag.

Det forhold er der blevet gjort opmærksom på fra hjemmeværnets side. Hjemmeværnet har fundet god forståelse både i forsvarsministeriet og i indenrigsministeriet. Jeg havde derfor grund til at vente, at princippet ville være slået fast i det lovforslag, vi nu behandler. Jeg har søgt efter det, men ikke kunnet finde det, medmindre det da skulle skjule sig i punkt 33, stk. 1 b, hvor der tales om værnepligtige,

„som af forsvarsministeriet overføres til tjeneste i civilforsvaret“, eller i punkt 35, stk. 4, hvor der står:

„Forsvarsministeren træffer efter forhandling med indenrigsministeren bestemmelse om...“ o.s.v.

Det kan jo dække alting. Men så er det i hvert fald ikke udtrykt på en sådan måde, at det kan forstås af dem, som ikke i forvejen ved besked; det gør jo ikke andet end at bringe forsvarsministeriet ind i billedet. Jeg kan ikke se, der skulle være noget i vejen for, at det siges lige ud. Der tales f. eks. i lovforslaget om værnepligtige, der er udskrevet til hjemmeværnet, men som ikke er blevet bestemt til indkaldelse hertil. Jeg mener, at den kategori slet ikke eksisterer længere efter hjemmeværnsloven i sommer. Efter den kan der kun være tale om indkaldelse til hjemmeværnet i tilfælde af fare for krig. Jeg kan derfor ikke se, at man nu kan lovfæste det, som jeg altså oven i købet mener er forældet; det bør rent ud siges: værnepligtige, der udskrives som egnede til hjemmeværnet, men som ikke frivilligt har meldt sig dertil.

Jeg vil da gerne bede den højtærede indenrigsminister om to ting: for det første bekræfte, at det er det, som har været meningen med de to vendinger om forhandlinger mellem de to ministre, og for det andet at gå det skridt videre under lovforslagets behandling at gå med til, at det samme siges med rene ord, så alle mennesker kan forstå det, også mennesker uden for folketinget.

Ellen Poulsen: Når man som frivillig har arbejdet i civilforsvaret i en lang årrække, kan det jo kun glæde én, at man endelig her i det høje folketing får lejlighed til at

drøfte disse problemer. Det er jo ikke noget, man er forvænt med.

Jeg vil gerne først sige et par ord til det ærede medlem fru Else-Merete Ross, der jo nu gav tilslutning til den lovændring, der foreligger, men samtidig udtalte, at det ærede medlem havde forstået, at man på et vist tidspunkt havde ført en tilbageholdende politik — jeg tror, det ærede medlem nævnte efter 1950, hvor det var helt rimeligt med en afspænding. I modsætning til det ærede medlem er jeg af den mening, at man begik en af de største fejl inden for civilforsvaret ved at gøre dette netop i 1950 eller især efter Koreakrigen. Man havde slået på stortromme, fordi man opdagede, at civilforsvaret ikke var i orden; man prøvede på alle måder at få befolkningen i tale og fik mange frivillige til at melde sig til civilforsvaret. Men da uvejret ligesom var trukket lidt over, så var regeringen og det høje ting ikke interesseret; det smittede igen af på myndighederne ude i byerne, og resultatet blev, at alle de mange frivillige, der havde meldt sig af pligtfølelse og interesse, fik en foreløbig uddannelse, men man var slet ikke parat til at tage imod dem, hverken i byernes administration eller andre steder. Det tror jeg er en af årsagerne til, at det i dag ikke er muligt at få frivillige; jeg tror, at en meget stor del af skylden ligger her.

Jeg tror også, det havde været lykkeligt — og her er jeg absolut enig med den ærede ordfører for de uafhængige — om man stadig havde fulgt udviklingen op inden for civilforsvaret, så havde man undgået den situation, vi står i i dag: at man på ét bræt skal til at bygge alt det op, der er forsømt. Nu skal man op på de meget store bevillinger; det havde været bedre, om man i stedet for gennem en årrække havde foretaget en jævn opbygning.

Jeg tror, at det med de mange fejl, der er begået, kan blive svært at gennemføre en ordning. Det kan det blive i byerne, som skal modtage de værnepligtige, der udskrives. Jeg hører til dem, der beklager, at det er nødvendigt at skride til udskrivning af værnepligtige til civilforsvaret, men jeg erkender, at det er en nødvendighed. Kravet herom er jo navnlig rejst fra de større byer, der er ganske klar over, at de ikke uden denne foranstaltning kan bestride

[Ellen Poulsen.]

de pligter, der påhviler dem. Jeg vil derfor gerne henstille til den højtærede minister, at man, når man nu tager dette skridt, på alle områder sørger for at undgå de ulemper, som man dengang oplevede, og at man, inden man sender de værnepligtige ud, sørger for, at byerne er parat til at modtage dem. Det ligger jo sådan, at mange steder er de daglige ledere eller dem, der har ansvaret for det kommunale civilforsvar, travle embedsmænd. Et enkelt sted eller flere steder er det nu gået op for kommunerne, at ansvaret i virkeligheden må ligge hos en leder, der har dette som en heltidsgerning. Jeg tror, der kan blive store vanskeligheder her, og jeg vil meget ønske, at man holder sig disse vanskeligheder for øje og prøver på at få dem overvundet, før man afleverer mandskabet til byerne. Jeg må nemlig indrømme, at jeg ikke tror på, at man kan byde værnepligtigt mandskab de samme forhold, som man meget ofte har budt frivilligt mandskab; så vil man måske få mere vrøvl, end man hidtil har haft med det frivillige mandskab.

Jeg vil ganske slutte mig til det ærede medlem fru Marie Antoinette von Lowzows omtale af det, der har været forsømt med hensyn til oplysning af befolkningen. Vi ser med store forventninger hen til den pjece, der nu skal komme, men vi er ganske klar over, at denne pjece må følges op af yderligere oplysninger til befolkningen. Det var ganske interessant, at det ærede medlem nævnte tanken om en slags tvungen uddannelse af befolkningen i, jeg tror i særdeleshed førstehjælp og forskellige andre ting, som det var rigtigt, at befolkningen havde kendskab til. Jeg ved, at der arbejdes med disse ting, og jeg ved, at man allerede har lavet en plan, men jeg tror ikke, at man er gået så vidt netop at tænke på noget tvungent, men derimod først ønsker at fremsætte et tilbud om frivillig uddannelse.

Dernæst vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger til det ærede medlem hr. O. Mathiasen, som holdt en meget stor tale, hvor jeg synes det ærede medlem talte på en måde, som det ærede medlem godt kunne have ladet være med. Jeg mener, at det ærede medlem med det kendskab, han har til civilforsvaret, må vide, at civilforsvarets

opgave er at redde menneskeliv, er at stå til rådighed for den civile befolkning.

Det ærede medlem sluttede med en hyldest til atommarchen, og jeg skal ikke sige det ærede medlem imod i hans omtale af den storm, der har rejst sig hos ungdommen, og ungdommens forsøg på at gå imod det, der er sket; men der er en ting, jeg ikke forstår, og det er, at de samme unge, der er gået 100 pct. ind for dette, ikke samtidig går ind for at være med til at redde menneskeliv og være med til at redde deres hjem og deres pårørende, hvis vi skulle komme ind i en katastrofe. Det synes jeg var dansk ungdom værdig, og det synes jeg også var denne danske ungdom værdig.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Må jeg indledningsvis takke de ærede ordførere; jeg undtager det ærede medlem hr. O. Mathiasen, og jeg skal gøre nogle bemærkninger senere dels til det ærede medlem og dels til det, der er fremført af de andre ærede ordførere. I det store og hele, altså bortset fra det ærede medlem hr. O. Mathiasen, gik der jo en stærk tilfredshed og en stærk velvilje over for lovforslaget gennem talerne.

Det ærede medlem hr. Bjørn Krogh spurgte mig, om jeg nu troede på, at de frivillige og de, der nu i henhold til lovforslaget skal udskrives, kan finde hinanden i et godt samarbejde. Der ligger selvfølgelig et problem her, et problem, som man også i civilforsvarsstyrelsen og i indenrigsministeriet har været opmærksom på. Det er da også klart, at når dette samarbejde skal tilrettelægges, når spørgsmålet skal tages op, om de frivillige og de udskrevne skal arbejde side om side eller de hver for sig skal tage bestemte opgaver op, så de ikke skal arbejde side om side om en enkelt opgave, må man drøfte problemerne og drøfte dem meget nøje og drøfte dem med civilforsvarsorganisationerne.

Endelig gav det ærede medlem hr. Bjørn Krogh udtryk for et håb om, ja, nærmest stillede et spørgsmål til mig derom, at de materielanskaffelser, som civilforsvaret havde ønsket, nu også kunne bevilges. Jeg kan meddele det ærede medlem, at de pågældende ansøgninger fra civilforsvaret er behandlet i regeringen og der i regeringen

[Indenrigsministeren.]

er enighed om sagen, således at spørgsmålet om, hvornår disse materielanskaffelser skal komme, nu kun er et spørgsmål om, hvornår aktstykkerne til finansudvalget teknisk kan gøres færdige.

Det, som der er enighed om på nuværende tidspunkt, er et beløb på 65 050 000 kr. Af disse skal der bevilges 20 mill. kr. til beskyttelsesrum, hvortil skal lægges en bevilling, som finansudvalget har vedtaget, på 6 mill. kr. til fortsættelse af løbende arbejder. Det vil sige, at hvis der bygges en ejendom, hvor man mener at et rum samtidig bør indrettes som beskyttelsesrum, kan der fra statens side stilles krav om, at rummet bliver styrket, således at det kan bruges til beskyttelsesrum, og samfundet skal så betale differencen mellem det, et normalt rum ville koste, og det, rummet med den øgede styrke koster. Det er foranstaltninger, som der har været enighed om, og som har været praktiseret gennem en årrække, og der er gennem disse foranstaltninger, synes jeg, på en fornuftig måde skabt adskillige velegnede beskyttelsesrum.

En anden del af det beløb, der er enighed om at anvende, er 31,5 mill. kr. til anskaffelse af materiel. Det drejer sig her om materiel til reservevandforsyning, det drejer sig om supplerende indkøb af uniformer og om supplerende indkøb til ambulancetjenesten. Der var et enkelt medlem, jeg tror, det var det ærede medlem fru Marie Antoinette von Lowzow, der navnlig understregede, hvor dårlig vor ambulancetjeneste er. Jeg kan gøre det ærede medlem opmærksom på, at når denne bevilling kommer igennem, er vor ambulancetjeneste 100 pct. effektiv, efter hvad civilforsvaret har oplyst over for mig. Det drejer sig om indkøb til signaltjenesten, det drejer sig om indkøb til benzinforsyningstjenesten, og det drejer sig om indkøb til socialtjenesten. Det drejer sig om afmærkningsmateriale, det drejer sig om radioaktivitetsmåleapparater, og det drejer sig om visse ting til gasbeskyttelse. Endvidere var der i civilforsvarets oplæg tale om en særbevilling på 7 mill. kr. til det storkøbenhavnske område, og det indarbejdes nu i de almindelige bevillinger. Endelig er der et spørgsmål om depoter, idet der vil blive givet 50 000 kr. til projek-

tering af depoter, således at vi er sikre på, at det materiale, der er anskaffet, eller det materiale, der vil blive anskaffet, kan opbevares på de rigtige steder og under forhold, så det ikke lider skade.

Det kunne måske være rigtigt i forbindelse med de tal, jeg her nævner, ganske kort at oplyse om, hvordan de statslige civilforsvarsudgifter har fordelt sig i en 10 års periode. Der har driftsudgifterne i tiåret fra 1950-51 til 1960-61 været på 227,1 mill. kr., og der har i etableringsudgifter til civilforsvarsstyrelsen været anvendt et beløb på 150,8 mill. kr. og til medicinalnævnet på 74,8 mill. kr. eller et samlet beløb i denne 10-årige periode på 452,7 mill. kr.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro beklagede, hvis jeg må bruge det udtryk — jeg tror, det var det, den højtærede næstformand mente — at det var således, at i en tid, hvor der var international afspænding, byggede man ikke det op, som skulle bruges i en spændt situation, men man ventede, til der forelå en vis risiko. Jeg kan ikke være uenig med det ærede medlem om, at det må være det rigtigste at bygge civilforsvaret op efter en langsigtet plan, når man har gjort spørgsmålet op politisk; det ville være den sundeste form for opbygning, og jeg er helt enig med det ærede medlem i, at man ikke bør vente, til de spændte situationer opstår.

Det ærede medlem udtrykte sin glæde over det mandskab, som skulle udskrives ved sessionerne, og det hedder herom i bemærkningerne til lovforslaget, at det i en 10-årig periode ville dreje sig om ca. 40 000 mand. Det ærede medlem understregede, at han håbede — og det håb deler jeg — at den frivillige islæt i civilforsvaret ikke må blive mindre af den grund; den frivillige islæt i civilforsvaret har været og er og vil fremtidig være et meget vigtigt led i hele vort civile beredskab. De 40 000 mand, der er nævnt for den 10-årige periode, fordeler sig lidt forskelligt fra år til år, idet vi de første år har relativt få. Det første år, 1961, har vi 850 til rådighed, når der er taget, hvad der tages skal, til andre opgaver inden for forsvaret. I 1966 når vi op på det højeste tal — det er de store årgange, der kommer frem — hvor vi har 7 050. Det svinger som sagt noget fra år til år, men

[Indenrigsministeren.]

samlet bliver det i denne 10-årige periode et antal på ca. 40 000.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro talte også om politiets opgaver og var indstillet på, at dette var noget, vi skulle se på under udvalgsarbejdet. Det er jeg selvfølgelig ikke uvillig til, men jeg vil gøre det ærede medlem opmærksom på, at lovforslagets opdeling af politiets og andre organers opgaver, som den nu er foretaget, er ikke noget, som civilforsvaret har dikteret, eller som indenrigsministeriet ud fra eget ønske har nedfældet i lovforslags form. Der har været nedsat et udvalg, hvor alle interesserede parter har været repræsenteret tilligemed alle politimyndighederne, og der har i dette udvalg været fuld enighed om, at lovforslaget skulle have den form, hvori jeg har fremsat det.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro rørte desuden ved et spørgsmål, som jeg er opmærksom på, og som jeg synes er meget vigtigt, og det samme gjorde det ærede medlem fru Ellen Poulsen, idet begge ærede medlemmer udtalte, at det var nødvendigt, at man nu fik uddannet de mennesker, som blev udskrevet, og det ærede medlem hr. Vagn Bro sagde, at en af fejlene, da man havde fået frivillige ind i civilforsvaret, var, at disse frivillige ikke blev uddannet, og derfor havde de mistet interessen for civilforsvaret og havde forladt det igen. Det ærede medlem pegede på, at dette skulle vi være forsigtige med. Det står mig helt klart, at hvis vi skal have noget ud af det, vi lægger op til ved udskrivningen på sessionerne til arbejde i civilforsvarets forskellige organer, så er det ikke tilstrækkeligt, at de bliver udskrevet og blot går et sted hen, hvorefter der ikke sker mere. Jeg er helt klar over, at spørgsmålet om instruktører melder sig, når vi skal til at tilrettelægge hele organiseringen, uddannelsen og instruktionen af dem, der bliver udskrevet på sessionerne, og det er ikke noget uvæsentligt led i hele dette forløb.

Det ærede medlem fru Marie Antoinette von Lowzow var ængstelig, og det kan vi andre vel også være. Jeg synes, at jeg i den redegørelse, jeg gav den 2. november, har givet udtryk for, hvordan det hele var; jeg synes også, denne redegørelse var ærlig. Der var, hvis jeg må bruge det udtryk,

ikke stukket noget under stolen fra regeringens og min side; det blev sagt, som det var, og det blev trukket op således, at der ikke var noget skjult. Jeg synes også, det i denne redegørelse blev understreget, hvilke årsager der var til, at vi ikke stod bedre eller stod så dårligt, hvis jeg skal bruge det ærede medlems udtryk, og at man, som det også har været nævnt et par gange under diskussionen, i en periode, hvor der var afspænding i verden, har udvist en vis tilbageholdenhed over for bevillingerne. Det er rigtigt, at udviklingen er forløbet på en sådan måde, at der skal nye ting til. Det har vi også gjort opmærksom på, men jeg tror, at vi med det foreliggende lovforslag og med de bevillinger, som civilforsvarsstyrelsen har foreslået, er nået et langt skridt frem.

Endelig vil jeg gøre opmærksom på, at indtil nu har det været således, at civilforsvarets budget har været på 45 mill. kr. årlig; så langt tilbage som den 1. august har direktøren for civilforsvarsstyrelsen henvendt sig til min forgænger, og allerede før den tid har der mellem indenrigsministeriet, civilforsvarsstyrelsen og finansministeriet været forhandlet om en forøgelse af dette beløb, således at vi i stedet for de 45 mill. kr. kommer op på 57 mill. kr. fordelt på den måde, at de 31 mill. kr. skulle bruges til driftsudgifter og de 27 mill. kr. til etableringsudgifter.

Der er i den senere tid bevilget nogle af de penge; bl. a. kan jeg nævne, at den ene million kroner til civilforsvarets benzinforsyningstjeneste er med i det beløb, der er ønsket, og civilforsvarskasernen i Herning indeholdes ligeledes i dette beløb.

Endelig var det ærede medlem inde på ligesom at bebrejde mig eller sagde direkte til mig, at jeg jo ikke havde brugt den nuværende civilforsvarslovs § 29, hvor der står, at man kan udskrive personer fra det 16. til det 65. år; de nærmere regler herfor fastsættes ved kongelig anordning. Jeg vil gøre det ærede medlem opmærksom på, at denne paragraf er der kun tale om at anvende i en krigssituation, den er ikke tænkt at skulle anvendes i en situation som denne.

Endvidere spurgte det ærede medlem, om man snart kunne forvente denne pjece. Jeg kan svare, at man forventer, at denne pjece til befolkningen skulle kunne være

[Indenrigsministeren.]

fremme omkring 1. januar 1962. Det ærede medlem gav udtryk for ønsket om, at alle de ting, som det ærede medlem understregede, var med i pjecen. Jeg kan dertil sige, uden at jeg kender pjecen, at der har været mange implicerede i pjecens udarbejdelse, og jeg tror, at alle de problemer, det ærede medlem har peget på, er med i pjecen.

Det ærede medlem spurgte mig endelig i relation til den ændring, der er foreslået, hvorefter væsentlige foranstaltninger i forbindelse med civilforsvarslovgivningen skal forelægges for det udvalg, der er nedsat i henhold til civilberedskabsloven, hvor mange gange dette udvalg har været sammenkaldt. Jeg kan ikke sige tallet, men jeg kan komme det så nær, at jeg kan sige, at i de situationer, hvor der har været ting, der skulle tages stilling til, og hvor der har været væsentlige ting, der skulle drøftes, har dette udvalg været sammenkaldt, og jeg vil herfra gerne understrege over for det ærede medlem, at når jeg eller indenrigsministeriet eller civilforsvarsstyrelsen med denne ændring får pligt til at redegøre over for dette udvalg for mere betydende foranstaltninger i henhold til denne lovgivning, så skal det ikke komme an på antallet af gange, og vi vil hellere sammenkalde det en gang for meget end en gang for lidt.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross spurgte mig, om der ikke kunne opstå vanskeligheder, når forskellige årgange, folk i forskellige aldre, skulle ind i civilforsvaret. Det står mig helt klart, at der vil blive de samme vanskeligheder og opstå de samme problemer, som vil opstå, når de frivillige og dem, der udskrives på sessionerne, engang skal arbejde side om side, eller når opgaverne dem imellem skal fordeles.

Det ærede medlem spurgte endelig om, hvordan uddannelsen af de udskrevne på sessionerne skal foregå, om det var meningen, at den skulle foregå i arbejdstiden eller uden for arbejdstiden. Det er tanken — og jeg tror også, der er givet udtryk for det i bemærkningerne til lovforslaget — at denne uddannelse skal foregå i arbejdstiden, idet det er meningen, at de skal være kasererede under uddannelsen, at de unge mennesker skal opholde sig på en kaserne

eller lokaliteter af lignende art i den måned, denne uddannelse skal foregå i 200 timer. Man har regnet med, at det skulle være 25 dage à 8 timer, og det er meningen, at de skal kasereres i denne måned.

Det ærede medlem hr. O. Mathiasen havde jo det hele med, spillede på hele registeret, både sirenerne og kirkeklokkerne; de gik ikke ram forbi. Det ærede medlem spurgte, om det nu også var nødvendigt, at man skulle til at blæse med sirenerne kun 16 år efter, at de sidste toner var forsvundet, og om kirkeklokkerne, som det ærede medlem så smagfuldt sagde, skulle blandes ind i sirenerens hyl. Det er der ingen der ved, men det, der er afgørende for mig og for det store flertal i denne sal, og jeg tror også for det store flertal i dette land, er, at hvis der skulle ske noget, så skal det, der skal begrænse ulykken, være lavet inden.

Jeg skal i øvrigt ikke gå ind i en diskussion med det ærede medlem. Det var karakteristisk, at det ærede medlem sagde, at det var bedre, om vi bevarede vor neutralitet, som vi gjorde for 35 år siden. Åh ja, men der er jo sket et og andet siden, men det er måske gået forbi det ærede medlems opmærksomhed. Jeg kan ikke godtage, når det ærede medlem siger, at civilforsvaret er et led i militæret, men jeg er helt klar over, at argumenter vil prelle af på det ærede medlem som vand på en gås — det skal ikke forstås bogstaveligt. Derfor synes jeg ikke, der er grund til at bruge mange argumenter og ord på det, jeg vil bare tilbagevise det som urigtigt. Jeg tror, jeg kender det ærede medlem så meget, at jeg tør sige, at denne tale i dag er udtryk for det ærede medlems mentalitet, og jeg skal indskrænke mig til at sige, at denne mentalitet er uhyre ensidig. Jeg synes, denne tale og denne mentalitet skal stå alene, uden mange modargumenter, til vurdering af det ærede medlem og det ærede medlems partis stilling til disse problemer. Jeg tror, at denne stillingtagen til disse spørgsmål vil blive dømt ude i den store og brede befolkning.

Det ærede medlem hentydede til nogle artikler, der har været, jeg tror, det var i Ålborg Socialdemokrat eller Ny Tid, hedder det vist. Forsvarsministeren og jeg havde været i Ålborg for at tale ved et møde under

[Indenrigsministeren.]

mottoet: Det kan nytte. Jeg kan om ikke for andet så for at irritere det ærede medlem sige, at det kunne nytte, idet det blev oplyst for mig, at den kampagne, som blev lavet i Ålborg i disse dage, betød, at der til civilforsvaret meldte sig 160 frivillige og til hjemmeværnet 350. Så det kunne altså nytte!

Det ærede medlem sagde sluttelig, at hovedopgaven for Danmark måtte være, at vi skulle søge af bidrage til afspænding og søge at hindre, at atomsprængninger fandt sted. Vi gør begge dele. Lad det ligge, men det, der er afgørende for mig, er, at hvis alt det nu mislykkes — det håber jeg ikke — og ulykken sker, så vil vi andre søge at hjælpe befolkningen, og det er det, det ærede medlem ikke vil.

Det ærede medlem hr. Grøndahl gjorde nogle bemærkninger om sygehusene og disse hjælpesygehuse, hvor man har indkøbt materiel til 30 hjælpesygehuse, og hvor man har bestilt materiel til 20 hjælpesygehuse yderligere. Det ærede medlem sagde, at det var meget godt, man indkøbte materiel til sygehusene, men man skulle også følge det op, for det skulle jo ikke være skrivebords-teorier det hele. Det er jeg enig med det ærede medlem i. Jeg kan også betro det ærede medlem, at de steder, hvor sygehusene skal arbejde i en situation, hvor det bliver nødvendigt, de steder, de bygninger, de lokaliteter er udpeget, så de forskellige sygehuse er orienteret om, hvor de skal virke i en sådan situation.

Endelig var det ærede medlem inde på en vis kritik af passiviteten i de forløbne år, og det ærede medlem nævnte et problem, som jeg synes ikke helt svarer til denne kritik, idet det ærede medlem sagde, at han beklagede, at det havde været nødvendigt at foretage udskrivning af de 5 000, som var indrulleret i CF-korpset af tidligere årgange. Det er noget, man har gjort, fordi man har følt, at der var et hul, der skulle fyldes ud. Vi udskriver ikke flere end højst nødvendigt. Der skal ikke udskrives én mand mere, end der er brug for, men jeg er helt overbevist om, at det bliver nødvendigt. Jeg er også overbevist om, at det bliver nødvendigt i tiden fremover, selv om vi udskriver folk på sessionerne til civilforsvarsarbejdet, for som jeg nævnte

før, er der vel 40 000 mand over en 10-årig periode, men fra sessionerne i 1961 vil der kun være til rådighed omkring 600, så indtil da bliver det nødvendigt at supplere dem op med det mandskab, som man har fra CF-styrkerne, og det mandskab, som eventuelt overføres fra militæret. Jeg synes ikke, at denne kritik harmonerer helt med det ærede medlems øvrige kritik.

Det ærede medlem hr. Frode Jakobsen spurgte mig om et par ting. Det ærede medlem sagde, at han ikke i selve lovforslaget eller i bemærkningerne kunne finde oplysning om, at de, der meldte sig til hjemmeværnet og fik kontrakt med dette, ikke kunne indkaldes til civilforsvaret. Det ærede medlem sagde så, at hvis det skulle stå et sted, så måtte det være dér, hvor der stod, at det skulle være efter forhandling med forsvarsministeren, og det har det ærede medlem ret i, for i det øjeblik, der skal forhandles med forsvarsministeren — og jeg vil også tro, man skal have hjemmeværnet med i forhandlingerne om dette spørgsmål — kan forsvarsministeren og hjemmeværnet jo sige: ja men det er en betingelse for overførelse af de 2 kategorier til civilforsvaret, at de personer, som vil foretrække at melde sig til aktiv tjeneste i hjemmeværnet, får lov til det, således at de ikke samtidig kan indkaldes til civilforsvarstjeneste. Jeg vil gerne bekræfte, at det har været meningen med de pågældende bestemmelser. Jeg er også villig til i udvalget at se på, om det skulle være nødvendigt eller hensigtsmæssigt at skrive det i lovteksten eller i betænkningen, således at der ikke kan være nogen tvivl fremover ved administrationen af denne lovgivning.

Det ærede medlem fru Ellen Poulsen har sådan set allerede henstillet, men jeg vil gerne understrege det, at man nu sørgede for, at byerne, som skal modtage dem fra sessionerne, også er parat til det. Det skal vi være opmærksom på, ærede medlem, og jeg kan i den forbindelse henvise til de bemærkninger, som jeg før gjorde til det ærede medlem hr. Vagn Bro om instruktører: at det er meget vigtigt, lige så vigtigt som at få folkene, at disse folk også kan anvendes og bliver instrueret på den rigtige måde.

Må jeg med disse bemærkninger takke

[Indenrigsministeren.]

for den modtagelse, lovforslaget har fået. Jeg er klar over, at det er svært helt at overskue de enkelte paragraffer. Jeg er også godt klar over, at der i udvalget kan komme ting frem, som kan bevirke, at de enkelte paragraffer må ændres, og jeg vil være villig til i udvalget at se på de problemer, der kan blive rejst fra medlemmernes og partiernes side.

O. Mathiasen: Det ærede medlem fru Ellen Poulsen var så venlig at sige et par elskværdige ord til mig. Jeg vil gerne kvittere med et par andre elskværdige ord til det ærede medlem fru Ellen Poulsen.

Det ærede medlem fru Ellen Poulsen understregede stærkt, at det var meget vigtigt, at befolkningen fik helt rigtige og tilstrækkelige oplysninger om hele situationen. Deri er vi ganske enige, og det er et af de krav, som Kampagnen mod Atomvåben stiller, at man får virkelig reelle oplysninger om, hvordan det forholder sig med den fare, der truer. Det er vi helt enige i.

Men så sagde det ærede medlem fru Ellen Poulsen noget om — jeg indrømmer, at jeg ikke har skrevet det helt ordret ned, jeg kan måske se det i morgen, når det foreligger på tryk — men det var noget i retning af, at jeg skulle lade være med at sige — ja, jeg er ikke så ondskabsfuld, at jeg tror, det ærede medlem mente, at jeg helt skulle lade være med at sige noget, så udemokratisk er det ærede medlem fru Ellen Poulsen vist ikke, men der var noget, som jeg skulle have ladet være med at sige, jeg ved ikke, om det var om mit og mit partis mening om sagen. Hvis det var noget i den retning, kan vi altså ikke blive enige. Vi har lov til herfra at udtale os om vor mening ganske på lige fod med det ærede medlem fru Ellen Poulsen, og det agter vi at fortsætte med.

Så sagde det ærede medlem fru Ellen Poulsen noget om den ungdom, som har sluttet op om Kampagnen mod Atomvåben, og så vidt jeg forstod, var det noget i retning af, at man hellere skulle forlange eller vente af den ungdom, at de skulle gå ind for civilforsvaret på grund af alle de foranstaltninger, som dér træffes for at redde befolkningen, og jeg havde indtrykket

af, at det ærede medlem mente, at det gjorde disse folk ikke. Jeg kan ganske vist ikke tale på atomkampagnefolkernes vegne, men jeg tror sandelig, at hver eneste én af disse mange tusind unge, der deltog i atomkampagnen, i alle retninger er villige til og klar til, når vi får det rigtige civilforsvar, at gå ind i arbejdet med at beskytte deres landsmænd ganske på samme måde, som det ærede fru Ellen Poulsen vil gøre det. Det tror jeg helt sikkert.

Så har jeg lige et par bemærkninger til den højtærede indenrigsminister. Ministeren sagde, at jeg stærkt havde fremhævet det beklagelige i, at man fandt det nødvendigt at træffe sådanne foranstaltninger. Ja, det er rigtigt. Dertil sagde den højtærede minister: vi må jo træffe disse foranstaltninger for det tilfælde, at der sker noget. Det er jeg for så vidt enig med den højtærede minister i, når det altså bare kan komme til at foregå på den måde, hvorpå vi mener disse beskyttelsesforanstaltninger skal træffes.

Den højtærede minister henviste til situationen for 35 år siden, som jeg også tillod mig at nævne i mit første indlæg: den neutralitet, som Danmark dengang tilsluttede sig. Herom sagde den højtærede minister, at der var sket noget siden da, og det er rigtigt. Der er sket mange ting siden dengang, da der var flertal her i tinget for en neutralitetspolitik og en afrustningspolitik af den art, som socialistisk folkeparti går ind for den dag i dag. Men vi mener, at netop fordi der er sket så meget siden da, netop fordi Danmark nu er blevet en militærstat i alliance med alle de andre, de store militærmagter, netop derfor er det nødvendigt, at vi bevarer roen og besindigheden og ikke søger at stable et civilforsvar på benene, som efter vor mening alligevel ikke kan redde befolkningen, hvis virkelig den store katastrofe indtræffer. Jeg har sagt, at vi til enhver tid er villige til at gå ind for et civilforsvar, når vi kan få det opbygget nogenlunde efter de retningslinjer, som jeg i mit første indlæg gjorde rede for.

Nu må man ikke være ondskabsfuld over for en højtæret indenrigsminister; men når ministeren siger, at hans argumenter preller af som vand på en gås — det var altså mig, der skulle være gåsen — må jeg

[O. Mathiasen.]

så sige, at de bemærkninger, som jeg har fremsat, synes også at prelle af på en gase, nemlig den højtærede indenrigsminister.

Dernæst sagde den højtærede indenrigsminister, at han kendte mig så meget, at han vidste, jeg talte ud af den mentalitet, som jeg nu engang var i besiddelse af. Ja, selvfølgelig, hvad skulle jeg ellers tale ud af? Men foruden at jeg talte ud af denne mentalitet, talte jeg også ud af sund fornuft, og det mener jeg er meget nyttigt i denne forbindelse.

Til sidst en meget alvorlig anklage imod den højtærede minister, som jeg også kender godt: den højtærede minister sagde til sidst, at vi ikke vil hjælpe — den højtærede minister brugte udtrykkeligt disse ord: SF, mit parti, vil ikke hjælpe, hvis en sådan situation opstår. Jeg sagde klart og tydeligt i mit første indlæg, at vi er nøjagtig lige så meget indstillet på at hjælpe vore landsmænd og os selv, hvis den store katastrofe skulle komme, men vi vil have bygget et civilforsvar op, som er baseret på virkelige realiteter, og som først og fremmest er fuldstændig rensat for enhver forbindelse med militære metoder og med militær i det hele taget. På den måde vil vi hjælpe, og jeg beklager, at den højtærede minister virkelig vil sige, at han har fået det indtryk, at vi ikke vil hjælpe, hvis en sådan situation skulle indtræffe. Det er ikke rigtigt.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Jeg tror, det vil være udelukket at lave et civilforsvar, hvorom det ærede medlem ikke på et eller andet punkt kan sige, at det har militær tendens.

Grøndahl: Den højtærede indenrigsminister sagde, at der var nogen inkonsekvens i vor holdning med hensyn til udskrivning af mandskab. Jeg tror, den højtærede indenrigsminister har misforstået os, for jeg sagde, at netop når forholdene ligger, som de gør, kan vi give vor tilslutning til den foreslåede udskrivning af mandskab; men

vi finder det beklageligt, at det skulle være nødvendigt at overføre ca. 5 000 mand af de ældre årgange til hjælpetjeneste, og vi vil meget stærkt opfordre til, at det grundigt undersøges, om det ikke er muligt at opnå den tilstrækkelige mandskabsstyrke gennem udskrivning af de kategorier, som er nævnt i punkt 33, og derved undgå overflytning af de ældre årgange.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Jeg vil gerne understrege over for det ærede medlem, at de 5 000 mand, som det ærede medlem taler om, er overført og udskrevet og i tjeneste i civilforsvaret, og af de første årgange, der kommer på session, vil der ikke komme så mange frem, at vi kan undgå fremover at bruge dem, der i øjeblikket er udskrevet af det ældre civilforsvarsmandskab.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Bjørn Krogh: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde [af O. Mathiasen m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 101, fremsættelsen i tidenden sp. 113).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Det lovforslag, der her behandles, er jo helt identisk med det lovforslag, som det ærede medlem hr. O. Mathiasen m. fl. tid-